

KDO CHYTÁ V MACHII ANEB METAFYZICKÝ SVĚT KORSIKY

Michal JOSEPHY
student, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, Praha

*Quandellu chjama lamore
Mi tengu incu e signadore*

*Když láska vábí
Splynout se signadorami*

*O mi stringu a bughjicone“
Incu e maghe e murtiloni*

*Schovati se ve tmě
S mágy a čarodějkami*

Z korsické poémy L'Arba Santa , Ghj. Maestracciho

Korsika (<http://lidovky.centrum.cz/clanek.phtml?id=270861>) musela být pro antropologa Marvina Harrise, a zejména pro jeho empirické vidění sociální a kulturní antropologie, „zlým snem a černou mûrou“. Je totiž přímo učebnicovým příkladem a živnou půdou toho, vůči čemu se snaží Harris s.k. antropologii bránit : čarodějnictví, šamanismus a abnormální jevy zde přímo bují. A co více: tyto „okulturní fenomény“ z velké většiny vyrůstají, řečeno hlubinně-psychologicky, přímo z kořenové soustavy keřovité a na Korsice hojně macchie. V tomto smyslu se příroda a přirozenost, FÝSIS, v kulturním smyslu slova, symbolicky transcenduje do říše světa „za přírodou“, světa META FYSICKÉHO.

Macchia (kors. maquis) je vžitý obecný název pro typický středomořský a vřdz zelený keř, který je na Korsice velmi rozšířen; pokrývá téměř 2/3 ostrova. Maquis zde vytváří nepřehlédnutelné a také téměř nepřekročitelné pichlavé keřovité porosty s aromatickými vonnými bylinami v podrostu. Výrazný oduer tymiánu, francouzské levandule či máty by Napoleona, podle jeho vlasteneckých záchvatů, za jakýchkoliv okolností neomylně navigoval domů, do rodného Ajaccia, i kdyby měl zavázané oči. V době Napoleonova narození (1769) převzala nad Korsikou po italském Janovu vládu Francie, když na hlavu porazila vojska bojovníka za korsickou nezávislost Pascala Paoliho, což byl zásadní obrat v korsických ostrovních dějinách. Když byl v roce 1793 Napoleon, stoupenec myšlenek Francouzské revoluce, zpět vypovězen na francouzskou pevninu (kde dříve studoval prestižní École Militaire), vzdal se okamžitě veškerých projevů věrnosti a přízně k rodnému ostrovu, pofrancouzštil své křestní jméno z Napoleone na Napoleon, a macchie se mohl z plna hrdla nadýchat až když na Korsice -od uvedené doby jeho vyhoštění - poprvé i naposledy, nadto nedobrovolně, přistál při svém návratu z Egypta.

Macchia na Korsice vytváří keřovitou florální základnu od nízko položených oblastí (spodní mediteránní stupeň cca do nadmořské výšky 500 m) až po oblasti nejvyšší (cca 1500 m). V nížeji rozvrstvené a až několik metrů vysoké macchii je možné rozeznat mnoho z korsických orchidejí, jakož i barevné divoké mečíky. Ve vyšších nadmořských výškách, na skalnatém a kamenitém podkladě, se daří zakrslé formě macchie, jejíž podrost tvoří kupříkladu hvozdíky, cisty, keříčkové růže či vřes...Korsika, také poeticky zvaná „ostrov

vůní“, se tak prostřednictvím té samé macchie v průběhu vegetačního roku přelévá v „ostrov barev“. Od půli dubna do půli června je macchie přehlídkou celé jejich palety: Bílé a růžové cisty. Divoká levandulová modř, která halí korsickou krajinu do lehkého namodralého overalu mírně ředěného bělobou květů myrty. Žluté květy agáve zažehující se jako malá slunce v průběhu července a srpna - v tento čas je macchia velmi vyschlá, snadno se vznítí do rozsáhlých požárů, které šlehají v oranžových jazycích k nočnímu nebi.

Macchia je ale především hluboce vrostlá do „korsické duše“ (*ame du Corse*) a prorůstá ji skrz naskrz zejména co se týká kulturních fenoménů dotýkajících se smrti.

Z macchie v 19. století vzešel jeden z nejromantičtějších korsických národních hrdinů - „čestný bandita“ (*bandit d'honneur*), jenž ztělesňuje nikoliv „obyčejný zločin“, ale pro Korsiku typickou a příslovečnou „krevní mstu“ (*vendetta*), která následuje bezprostředně po zneuctění rodiny, která zde platí za „posvátnou“. V okamžiku, kdy byla čest rodiny obnovena „posvátným obřadem“ vendety, se její vykonavatel počal před příbuznými zavražděného a policií skrývat v „jánošíkovských úkrytech“, které mu poskytovala bujně a všude rostoucí macchia.

Korsický bandita se stal námětem mnoha adorací a ód ve smyslu mravní čistoty a ušlechtilosti, v kánonu později proslaveném a v dějinách mnohokrátě oprašovaném v podobě rousseauovského „ušlechtilého divocha“ (ne nadarmo Rousseau ke Korsice vzhlížel a byl Korsičany požádán, aby jim sepsal „právní kodex nezávislosti“). Francouzský romanopisec Gustave Flaubert si během návštěvy maquisové skrýše bratří Laurettiů poblíž vesnice Fiumorbo zapsal: „*Mocné a chrabré srdce, jež bije samo ve volnosti lesů...bezpochyby čistší a ušlechtilejší než většiny lidí ve Francii.*“ Co na tom, že se postupem času „čestní bandité“ v bezpečí hor a maquisových keřů proměňovali v „bandits percepteurs“, bandity loupící a vybírající daně, z kořenů banditů macchie se vytvářelo prorostlé podhoubí mafie, popřípadě z jejího skrytu vycházeli zakuklení členové radikálně militantního nacionalistického hnutí FLNC (*Frontu di Liberazione Naziunalista Corsu*), bojující pumovými atentáty za korsickou autonomii. Hrdinské rysy a svéráz korsického kulturního extremismu si „bandité“ vždy podrželi, jelikož vždy bojovali - z korsického pohledu - za správnou věc.

Jednou z nejvýraznějších bylin macchie (alespoň co se korsické kulturní tradice týče) je *Asphodelus*. To, co platilo o macchii a jejím prorůstání do „korsické duše“, platí o *Asphodelu* jakbysmet. Součástí korsického folklóru je dokonce i rčení „zapomněl na *Asphodel*“ (*un cumnosce piu lalucciu*), kterým se označuje ten, kdo opustil svou rodnou Korsiku (emigroval) a zapomněl tak na svůj původ, jakož i na vše o své domovině.

Nejhojnější z „*Asphodelů*“ (čeleď liliovitě) je na korsických pláních zřejmě *Asphodelus ramosus*, pokrývající jarní krajinu hvězdicovitými bílými kvítky a v létě ostrými trny; stonek má rozvětvený tak, že připomíná několikaramenný svícen. Při rozeklaném korsickém pobřeží se pně *Asphodelus fistulosus*, do nadmořské výšky 500 metrů, roste *Asphodelus microcarpus*, *Asphodelus cerasifere* pak od 800 do 1500 metrů nad mořem.

Korsičtina má pro *Asphodelus* (což je řecké a nadto vědecké označení) až 18 jmen: od *l'alucciu* (oblast cap Corse) po *zirlu* (oblast Nebbio). Některými jmény se označují způsoby jeho použití či dílčí vegetační fáze: *Taravellu* se *Asphodelu* říká když roste, *tirlu* nebo *zirlu*, když usychá, *luminellu* či *candellu*, když se suché a svázané stonky používají jako louče.

Asphodelu se však nejčastěji přezdívá „*flori di morti*“ (rostlina smrti); jako takový dodnes běžně zdobí paty náhrobků a hřbitovů. V korsické minulosti hluboce zakořeněná tradice pohřbu člověka, který byl s pozůstalými spojen s poutem z nejsvatějších, tedy krevním, je odvozována až z pohřebních rituálů z doby železné. (Archeolog François de Lanfranchi našel stopy po obdobném průběhu pohřební slavnosti, který je udržován do současnosti, v oblasti zvané Alta Rocca .) Až do dnešních dob je pohřeb zpravidla doprovázen *voceru* (písněmi na počest zesnulého), *caracolu* (rituálním tancem) či hostinou (*manghjarìa*). Vztah ke smrti a jejím znamením je na Korsice velmi intimní, zastřený a v symbolické rovině ne zcela čitelný.

Mimo tento symbolický významový svazek se smrtí byl Asphodelus, zvláště v době před rozvojem zemědělství, svázán s životem, provitální funkcí. Byl běžnou potravou. Z jeho usušené hlízy (cibulky) se dá vyrobít mouka a z ní chléb (staří Řekové věřili, že Asphodelus pokrýval Elysejská pole, místo odpočinku bohů a hrdinů a byl jejich potravou). Pascal Paoli, známý politický bojovník za korsickou nezávislost a autor korsické demokratické ústavy, která časově předcházela i slavnou ústavu Spojených států amerických, nazýval Asphodel „bramborami chudých“. Asphodelové hlízy se dodnes v odlehlých vesnicích požívají jako pečené plátky či nasekané a uvařené s olivovým olejem a solí, popřípadě macerované vínem.

Tím však využití Asphodelu zdaleka nekončí. Kříže, z něj vyrobené, se běžně v lidových tradicích používaly k ochraně úrody a jeho suchými lístky se plnily matrace (*u saccone*) či sedla, popřípadě sloužily jako krmě domácím zvířatům.

Tatáž rostlina se také používá jako širokospektrální léčivo. Odvar s oddenku se užívá na kašel, zápal a popálení, bolesti zubů, menstruační problémy, ale i na tuberkulózu.

Asphodelus představuje v korsické kultuře spojnicí mezi životem a smrtí, potažmo mezi realitou a snem, spojeném v jedno v korsickém vnímání skutečnosti, pro níž je typické prolínání „binárních opozic“ jako tělo/duše, realita/sen, minulost/budoucnost.

Tato skutečnost je dobře patrná na fenoménu zvaném Mazzeri (kors. *mazzeru*). Mazzeri, „lovci snů“ (z korsického *ammaza* – zabít), v jejichž umění shledává Roccu Multedo mnoho paralel s tradičním šamanismem, opouštějí pod příkrovem noci a snu duševním vymístěním své tělo a v podobě ducha (imaginárního dvojníka) se na přímý a neodvolatelný „povolávací rozkaz“ vyšší moci odebírají do křovinaté *macchie*, kde číhají na zvíře, které zraní nebo přímo zabijí (nejčastěji jde o divočáka, ale nevyhýbají se i domestikované zvěři). V tomto zvířeti rozpoznávají podobu určitého konkrétního člověka, jenž na sebe vzal podobu toho kterého zvířete. (Dorothy Carrington odvozuje počátky tohoto fenoménu z údobí korsických lovců a sběračů, tedy časů předcházejících neolitickou revoluci a přechod k zemědělství (cca 6000 B.C.), kdy byla víra v to, že na sebe člověk může vzít podobu zvířete, poměrně běžná.)

Mazzeri si nemohou vybrat koho takto symbolicky, na základě „podobnosti“, zabijí - oběť je jim ve snu určena, třebaže by to byl jejich vlastní otec. (Jednají tak na příkaz, který je osloví ve snu: k té které osobě, jejíž smrt vyčtou, nepociťují dokonce ani animozitu.) Skutečností je, že pokud mazzeri ve snu vykonají popsany symbolický akt smrti, pokaždé k ní ve skutečnosti dojde: ten který člověk, jehož podoba byla rozpoznána v symbolicky zabitým zvířeti, umírá nejčastěji během jednoho či dvou týdnů, nejdéle však do roka a do dne. Je-li

zvíře mazzeri pouze zraněno, pak osoba, kterou reprezentuje, potká vážná nehoda, upadne do vážné nemoci, ale nezemře.

Doménou a „operačním prostorem“ mazzeri je ve většině případů říše snů a imaginace. Roccu Multedo však tvrdí, že někteří mazzeri přímo fyzicky vycházejí ve stavu transu do noci (což se odráží v jejich názvu *nottambuli* (noční chodci“) a též *sunnambuli* (náměsíční)) a ukrywají se do porostů *macchie*, odkud se k ránu se vracejí celí krvaví a rozdrásaní. Velmi často loví poblíže vody, která je na Korsice brána v tomto případě jako symbol zla. Jejich zbraní je nejčastěji jakási těžká palice „*mazza*“, tvořená dolní částí stonku a kořene vzrostlého keře vinné révy.

Fenomén mazzeri mnohdy slučuje obě uvedené varianty. V prvním případě jde čistě o symbolický akt, který se odehrává v duchu, která se odděluje od těla, potkává ducha své oběti, který na sebe vzal podobu zvířete, jeho ducha odděluje od těla, zabíjí jej - a ten který konkrétní člověk je vydán na pospas smrti.

V druhém případě se duch mazzeri ve snu neodpoutá, ale jaksi s sebou bere i tělo, které v noci odchází do *macchie*, kde číhá na zvíře. Výsledek je i v tomto případě stejný - smrt někoho z vesnice, kde mazzeri působí.

Jak se člověk stane mazzere? Není to jen tak. Adept mazzerismu, muž, ale hodně často i žena, musí mít psychické predispozice ve smyslu privilegované schopnosti vnímání paralelních světů reality a snu, a také projít iniciací, která se zpravidla děje v přechodu k dospělosti, adolescenci. Adept „mazzerismu“ je „snovým mistrem“ rozpoznán a osloven, aby se s ním účastnil snového lovu.

Mazzeri bývají, ze sociálního hlediska, lidé stojící *in margine*. Žijí na okraji života korsické vesnice, a to ve smyslu prostorovém i behaviorálním: nejsou obyvateli „tohoto světa“, neúčastní se veřejného života, dokonce ani vendet, ale přesto jsou společensky váženi - právě pro kombinaci nadpřirozena, strachu a úcty, kterou v sobě pojímají. Tím, že svou moc drží vně obvyklých hranic lidské mysli, disponují vysokým společenským statutem, který odráží jejich privilegovaný přístup k informacím týkajících se smrti.

Někdy údajně připoutávají pozornost svým penetrujícím pohledem. Vesničané takto také stigmatizují osoby, kteří byly nesprávně pokřtěny - kněz kupříkladu spletl pořadí slov, gesto v ceremonii. Vedle křesťanského Boha tak mazzeri uznávají ještě blíže nedefinovanou substanci *qualcosa, quellu quassu*.

Poslední červencové noci se v rámci pohanských slavností sdružovali mazzeri těch kterých vesnic do skupin „*milizia*“, zvolili si vůdce a vedli spolu se s mazzeri ze sousedních vesnic přízračné války (*mandrache*) ve vysoko položených horských soutěskách či průsmycích, jako je *Col de Vizzavona*, jež rozdělují jednotlivé kraje. Za pomoci tradičních zbraní a „rostliny smrti“, asfodelu poskládaného do tvaru kříže, spolu mazzeri nelítostně bojovali, dokud jedna strana nebyla donucena k ústupu. Každý „snově“ zabitý mazzeri byl reálně odsouzen k smrti „do roka a do dne“, popřípadě druhého dne ráno rovnou nalezen mrtev v posteli, a vesnice, která prohrála v boji duchů byla odkázána k početnějším nenadálým úmrtím, nežli vesnice vítězná. Proto se dodnes 31.července vesničané oddávají

asfodelovým rituálům, před kostely a svými domy zapalují ohně a nad dveře umísťují nůž či asfodel, aby se uchránili před zlými duchy.

V čem tkví jejich mimořádné psychické schopnosti, díky nimž jsou mazzeri společensky váženi? *Mazzeri* jsou s největší pravděpodobností schopni oddělit - a někdy i znovu materializovat ducha (ve smyslu nejrůznějších esoterických tradic) a být tak přítomní současně na vícero místech. Skalní vesničané ponořeni do víry v mazzeri - ve smyslu řečeného - budou reálně akceptovat stejného člověka, který se před nimi pohybuje v lese, přestože vědí, že leží doma v posteli. Mazzeri také může být specifickou formou „náměsíčnictví“ (*sunnambuli*) a vytržení (EX-TASIS) ve smyslu starořeckých věšteckých umění.

Protikladem mazzeri, ve smyslu „bílé magie“ i ve smyslu toho, že jsou to konkrétní fyzické osoby, které svou činnost vykonávají ve dne, jsou *Signadori* (z korsického *signa*, ukazovat, konkrétně „křížovat“). Jejich práce je léčit uhranutí- pohled „d'áblova oka“, které se projevuje sníženou vitalitou, nechutenstvím, patologickým smutkem bez příčiny, celkovou depresí, která zároveň uhranutého obírá o veškerou energii a sílu k rezistenci a čelení nemoci. Traduje se, že k přivolání takového uhranutí může postačit žárlivost či kompliment (uhranující se nazývá *annuchia*, jeho oběť *annughjatu*). Proto musí například za pochvalou matce, že má hezké dítě, následovat ochranná formulace typu „Bůh mu žehnej“, popřípadě ukázán znak, který symbolizuje d'áblovu rohy. Tento znak pro rohy, *e corne*, je vlastně nám známý „paroháč, ovšem se sevřenou pěstí směřující dolů k zemi.

Signadori léčí uhranutí prostřednictvím křesťanského zažehnavacího rituálu započatého vylitím horkého, na plameni ohřátého (symbol osvícení) olivového oleje (považovaného za svatý) do talíře vody (symbolizující v tomto případě čistotu), z jejíž hladiny jsou *signadori* schopny odečíst fyzický i mentální stav nemocného a také to, zda jde o skutečné uhranutí (to poznají tak, že se jednotlivé olejové skvrny nechtějí spojit v jednu). V symbolismu léčebného procesu značí počáteční disperze olejových skvrn to, že člověk je dezintegrován, není celek - a tedy není zdravý (což se váže k pojetí zdraví jako SALUS, celistvosti, spásy). K tomu, aby se znovu spojil v jeden celek (což se má symbolicky odznačit i na hladině talíře), pokračují *signadori* v léčebném procesu křížováním čela nemocného (což zároveň značí čtvrcení zlého uhranujícího oka (*malocchiu*)) a dále zpíváním svatých inkantací (modliteb).

Inkantace se nepoužívají pouze k vymítání d'ábla, ale třeba i k uzdravení prozaičtějších zranění, jako je například krvácení.

Inkantace k zasavení krvácení zní kupříkladu takto:

*Madre Maria per mare venia
Tre lancia dóro in manu tenia
Una lanciaia, lú altra fera*

é láltra u sangue stancia facia

*Marie matka přišla podél moře
V ruce tři kopí držela
Jedno seklo, druhé poranilo,
třetí tok krve zastavilo*

Signadori se také zabývají zažehnaváním zášti (*invidia*) - která je považována za tradiční a zakořeněný korsický hřích, který když se zmocní lidí, ty pak likvidují majetek sousedních rodin, což mnohdy nastartuje sérii krvavých vendet mezi nimi. José Gil říká, že závist je na Korsice přirozená touha po moci - avšak ve své podstatě ustanovuje společenskou rovnováhu: Očividné bohatství je považováno za přímou agresi, je potřebo, dochází k zvratu sociální harmonie, která je obnovena na úrovni egalitářství a františkánského kultu chudoby. Úkolem signadori je tomuto majetkovému násilí předcházet, a nebo poté obnovovat harmonii nalomenou silami destrukce.

Signadora je podle Rocca Multediho, „*bona donna*“, společensky považovaná a psychickými dary obdarovaná žena nad čtyřicet let, praktikující katolička, praktikující své léčitelské umění poté, co její děti opustily rodinné hnízdo. Svůj léčitelství dar tyto ženy získaly zpravidla předáním od své (pra)matky na Štědrý den a/nebo mezi ním a Novým rokem. Stát se signadorou je také vítaná - a prakticky ojedinělá - možnost, jak uniknout z restriktivní, podřízené a přidělené role ženy v korsické společnosti.

Posledním z hlavních parapsychologických korsických fenoménů jsou *Finzioni*. Ve své podstatě jde o citlivost pastýřů ke znamením smrti. Jelikož se o výskytu tohoto jevu hovoří nejvíce v oblasti *Niolu* a regionu *Finzione*, dostal tento fenomén právě toto jméno. V této liduprázdné oblasti stojí kamenné domky (u stazzu), od sebe často vzdálené na hodinu chůze a dvě a více hodin od nejbližší vesnice, kde mají pastýři rodinu, jsou tato místa téměř zcela sociálně izolována. Ve výše popsaných domcích přebývá pastýř ovcí spolu s ovci, které mají vyhrazenou část zvanou *grétulu*; tyto kamenné chýše představují relikty pastýřské minulosti. *Finzioni* jsou považovány za nenadálé posly smrti. Muži či ženy, často pastýřovi známí, náhle a bez pozdravu - jako „těla bez duše“ vstoupí do pastýřské kabiny a nejsou s to promluvit. Po chvíli, kdy zde postojí, opět beze slova odejdou. Jejich návštěva je předzvěstí smrti.

Co je všem výše uvedeným parapsychologickým fenoménům, které jsou výrazem tradičního korsického vztahu k smrti, společné? Síla, rozsah, tok a hloubka imaginace jako přirozeného zdroje lidské psychiky a reprezentace okolního světa, která se již tradičně objevuje v sociálně izolovaných místech, nadto s neexistencí vizuálních médií, které by ji odčerpávaly a zároveň nahrazovaly: nejvýraznějším příkladem takového média je televize. Dále je to důvěra v subjektivitu: důvěra k vlastní intuici a obrazovým zjevením, které nenacházejí odpovídající relevanci v „objektivní realitě“ a vědeckém obrazu světa, či jsou kategorizovány jako „duševně nestandardní“ či rovnou patologické, vědecky nehodnověrné bludy. Je snad až příznačné, bavíme-li se o snové sféře, že Freud Junga nabádal bránit (přírodo)vědeckou doktrínu psychoanalýzy - a jejího výkladu snů - coby „neotřesitelnou baštu“ před „černým bahnem okultismu“.

Sám jsem měl možnost zažít sílu *genia loci* ve výrazu obrazotvornosti korsické přírody na „vlastní oči“: odrazy stínů od čedičových skal, tvarově rozmanité kmeny laticijských borovic, vlnící se siluety *macchie* dokáží své a zaplavují v nakažlivém animismu psýché oživenými obrazy. Síla nezprostředkovaného přírodního bohatství tvarů však také prostupovala do vnímání reality - a snu, přičemž se tyto dvě (jinak vnímané jako separátní) oblasti navzájem a přímo kontaminovaly. Podobně jako ve známém příběhu o mistru Čuangovi, který snil, že je

motýl, když se však probudil, seznal, že je Čuang. V tu chvíli si nebyl jist, zda se zdálo Čuangovi, že je motýl, nebo se nyní zdá motýlovi, že je Čuang.

Na pomezí tohoto rozdílu: uvědomění si, co je „pravé, skutečné“ - a co je „pouhé zdání,, (...) tedy na jakémsi pomyslném probuzení z obrazivého mýtu, postavila své svrchované a až fanaticky bráněné území věda - aniž by si uvědomila/připustila, z jakých kořenů a poznávacích strategií vzešla. Od macchie a korsických metafyzických jevů se tak dostáváme k obecnějším otázkám vědecké epistemologie.

V korsické kultuře je možné spatřit klasický příklad evropské hyletické kultury (od HYLÉ, les, dřevo-stavební materiál), která, na rozdíl od kulturního okruhu eremiálního (ERÉMIA, poušť), spíše blízkovýchodního, zdůrazňuje zrak a viděné, namísto sluchu a slyšeného. A to i ve vztahu k zázračnému, nad-přirozenému, transcendentnímu či metafyzickému.

Hyletické poznání, které vzchází z živé, lesnaté, na vizuální tvary bohaté krajiny, směřuje k podobnosti, symbolické nápodobě: má podobu obrazu, je eidetické, k bytostné podobě (IDEA/EIDOS) směřující.

Denaturalizované, přirozenosti zbavené myšlení, které se pasuje do role univerzální racionality, více či méně založené na mechanickém zacházení s pojmy - termíny, které již nepoukazují k ničemu jinému, nežli k sobě samým, a stávají se tak znaky, z nichž se toto myšlení skládá, se však obrazotvornosti zpravidla vyhýbá jako „čert kříží“.

Korsický vztah k smrti a její okultní fenomény však právě z obrazotvornosti přímo vycházejí - sociální vědy však zpravidla nechtějí s těmito „halucinacemi“ či „kuriozitami“ nic mít. Zřejmě až příliš ohrožují řád ohraničený terminologií - protože ze své podstaty předpokládají mnohovýznamnost, pojmovou konfuzi, sémantické překrývání.

Sociální a kulturní antropologie, která rozlišuje EMIC/ETIC perspektivu zdůrazňuje lokální aktérský pohled, se ale o tyto jevy - přes jistou kritiku zevnitř i zvenku - zajímá, protože si uvědomuje, že mohou významným způsobem spoluvtvářet život lidské komunity či celé společnosti (jde zejména o antropologii symbolickou či interpretativní).

Novověká přírodní, ale i humanitní věda se něčím takovým jako je „bahno okultismu“ jinak zpravidla nechce špinit, a to i přesto, že sama svými konstrukcemi (ať již mechanickými, jako mikroskop či dalekohled, či modely intelektuálními) uvedla kdysi „neviditelné“ skutečnosti před lidské zraky na scénu světa.

Sociální a kulturní antropologie však jakoby spíše vycházela z Jungovy maximy: *Wirklich ist das, was wirkt*. Skutečné je to, co působí, což je zřejmý odkaz k lidské praxi - k tomu, co lidé skutečně dělají a co je k tomu přímo vede či nepřímo ponouká.

Otázkou však zůstává, zda sama v praxi dělá to, co proklamuje, a/nebo žije v epistemologické pasti, bludu, do kterého se -v dobrém úmyslu - sama uvrhla. Protože by z kombinace těchto přístupů a neustálého přepínání slovníků a perspektiv (pohled aktéra vs. vědce) nepěstovala - v tradičním vymezení - ani tradiční vědu, tak jak se definuje, ani laický,

lidový blábol, ale něco „mezi“, co je charakterizovatelné jako samoučelný „blábol krasoduchý“ - čehož je možná tento text dobrým příkladem.

Určovat však hranice EPISTÉMÉ, pravého poznání, hranice poznatelnosti a nepoznatelnosti, skutečnosti a zdání, na které sociálně-kulturní antropologie naráží, by ve svém důsledku vytvářelo argumentační bludný kruh, který by, když ne na nic jiného, narážel na limity jazyka. Efektivnější modely, které by mohly vypovědět více o hodnotě a užitku sociální a kulturní antropologie je, podle mého názoru, vracet poznatky získané z konkrétní lidské praxe, zpět do jejího oběhu, poznatkové recyklovatelnosti, využitelnosti, rozšiřování lidských možností ve smyslu toho, jak žít vlastní život. To předpokládá jednak sociální antropologii dělat, tak konkrétně sociálně-antropologicky jednat: hledat možnosti její využitelnosti a zhodnocení, a tak platně odvodňovat její existenci a smysluplnost.

Jinak je totiž možné, že ve své košatosti a stále složitějších pro veřejnost esoterických návodu, jak antropologii provozovat, bude sociálně-kulturní antropologie tím, kdo sám sebe nachytá v macchii, protože bude nečitelná jak pro veřejnost, tak pro sebe samu. Nebude ji rozumět ani do ní zasvěcený, natož pak nezasvěcený, a sociální a kulturní antropologie nebude - ve smyslu maximy „skutečné je to, co působí“ - vůbec existovat.

Použitá literatura:

Carrington, D.: Dreamhunters of Corsica. London, Orion Publishing Co 1996.

Komárek, S.: Příroda a kultura. Svět jevů a svět interpretací. Praha, Vesmír 2000.

Multedo, R.: Le Mazzerisme, un Chamanism Corse. Paris, LOriginel Charles-Antoni 1994.